Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 31 (113) | Vilnius 1939 m. kovo 14 d. (antradienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Popiežiaus vainikavimas. Prancūzai ir vokiečiai apie Anglijos karo ministro kalbą. Min. Urbšys Berlyne. Kas darosi Čeko-Slovakijoje. Min. Škirpos ir Hitlerio kalbos. Karas Ispanijoje. A. a. Liudvikas Abramavičius. Lietuva New Yorko parodoje. Valstybių įtakos.

KADA PRASIDĖS KARAS?

Gyvename įdomų laikotarpį. Visi bijo karo, kaip ugnies, kaip didelio potvynio, kaip baisaus maro, ir tuo pačiu metu visur ir visi kalba apie karą. Ir kaip nekalbėsi, jei kiekviename laikraščio numeryje skaitome vis baisesnes žinias apie valstybių ginklavimąsi. Apie mažas ir vidutines valstybes nieks beveik ir neužsimena, lyg jų visai nebūtų; kalbama tik apie didžiuosius pasaulio milžinus, kurie vieni į kitus vis pikčiau žvairuoja, balsiau murma ir viens prieš kitą dantis griežia.

Skaitydami žinias apie milžiniškas sumas ginklavimosi reikalams, nenoromis klausiame — kuo visa tai baigsis? Net geriausiai nusiteikę turime atsakyti, kad didž. valstybių ginklavimosis baigsis ne kuo kitu, tik nauju baisiuoju karu. Kitaip ir būti negali, nes milijardai skiriami ne žvirbliams šaudyti, net ne mažosioms valstybėms pavergti, bet savo tarpe dar kartą jėgas išmėginti, dar kartą surizikuoti. O gal pavyks, gal šiuo žygiu laimė bus tikresnė. Tiesa, nuo 1918 m laiko praėjo nedaug. Gyvena dar milijonai žmonių, kurie ne tik atmena žmonių žudymąsi per ketverius metus, bet rasime nemaža ir tų, kurie tose skerdynėse dalyvavo. Tačiau šie dalyviai jau nyksta arba sensta, o į gyvenimo areną ateina jauni žmonės, kuriems karas vaidenasi, kaipo rungtynės. Šio amžiaus žmonės visam kam yra pasiruošę. Reikalingas tik mokąs gražiai kalbėti vadas.

Užhipnotizavę gyventojų mases, o pirmoj eilėj jaunimą, Vokietijos ir Italijos vadai seniai jau ruošiasi naujam karui ir ruošdamiesi kalti na kitus. Kol šis ruošimasis buvo vykdomas tyliai, tol Prancūzija su Anglija nekreipė didesnio dėmesio. Bet, kai paaiškėjo, kad Berlynas su Rymu juokų nedaro, kad, pasitikėdami savo pasiruošimu, graibsto, kas galima — sujudo ir Londonas su Paryžiumi, patraukė sa vo pusėn Vašingtoną.

Prasidėjo žaibo greitumo lenktynės: kas daugiau nusikals ginklų, kas daugiau tam reikalui paskirs pinigų. Jau seniai žinoma, kad Paryžius, Londonas ir Vašingtonas turi daug daugiau pinigų, negu Berlynas ir Rymas. Gerai at simename, kad, kai italams teko, okupuoti puslaukinę Abisiniją, turėjo numaustyti gyventojams jung tuvių žiedus. Dabar karo nėra, o vokiečiai atėmė iš žydų visas brangenybes. Vis kokia dalele galima padengti tuščias iždas, kurio didžiuma sunaudota pasiruošimui prie būsimojo karo.

Be to, nepamirškime dar vienos aplinkybės. 1917 metais Rusijoje, o 1918 metais Vokietijoje kilo revoliucijos. Kilo todėl, kad rusų ir vokiečių tautos neišlaikė, nežinodamos, už ką jos kovoja. Kol dar nenusibodo vieniems caras, kitiems kaizeris — tol kovėsi, bet, kai paaiškėjo, kad už išgarbintų „vadų" yra tuštuma, yra ta pati policinio ir žandarmiško valdymo sistema — pakėlė ginklą prieš vakarykščius savo valdovas.

Nieko panašaus nebuvo ir negalėjo būti nei Prancūzijoje, nei Anglijoje, kurių gyventojai kovojo ne už prezidentą ar karalių, bet už savo laisvę, gerai žinodami, kad priešas neša vergiją.

Nėra dviejų nuomonių, kad būsimajame kare šie du veiksniai: — 1) pinigai ir 2) žmonių nusiteikimas turės lemiamos reikšmės, kuria, tur būt, supranta abidvi pusės.

Pirmoji — „dinamiškoji" pusė norėtų karą baigti žaibo greitumu. Tačiau japonų invazija Kinijoje ir naminis karas Ispanijoje aiškiai rodo, kad žaibo greitumo karai kol kas dar negalimi.

Antroji pusė, turėdama savo rankose pinigus ir gyventojų visišką ir pastovų pasitikėjimą, ramiau žiūri į ateitį, žinodama, kad taikos metu vieną kitą dalyką laimi Rymas ir Berlynas, bet karą laimės tik Paryžius ir Londonas.

Čia ir vėl kyla klausimas, kada bus naujas karas? Atsakyti nieks negali. Žinome tik tiek, kad, kol abiejų pusių jėgos susilygins, karo nebus. Nebus todėl, kad silpnesnioji pusė visada nusileis. Kita bus kalba, kai susilygins jėgos. Tada sukrėtimų neišvengsime. Tačiau kada tai įvyks—ateities dalykas.

Iškilmingas Popiežiaus Pijaus XII vainikavimas

Šio mėn. 12 dieną (sekmadienį) Vatikane įvyko iškilmingas Popiežiaus Pijaus XII vainikavimas. Tą dieną šv. Petro bazilikoje Popiežius Pijus XII atlaikė iškilmingas mišias, kurių klausė didelės žmonių minios. Po mišių, Popiežius, kardinolų lydimas, išėjo į išorinį bazilikos balkoną. Popiežiui pasirodžius balkone, didelės žmonių minios sveikino jį dideliu entuziazmu. Netrukus Popiežius atsisėdo į sostą. Chorui sugiedojus himną ir sukalbėjus atitinkamas maldas, nuo Popiežiaus galvos buvo nuimta mitra ir uždėta tiara. Tai ir buvo pats svarbiausias vainikavimo momentas, po kurio Popiežius laimino susirinkusias tikinčiųjų minias.

×

Kaip jau buvo rašyta, į Popiežiaus vainikavimą daugelis valstybių buvo atsiuntusios speciales delegacijas. Lietuvą atstovavo užsienių reikalų ministras J. Urbšys.

Ministro Beko kalba

Naujos vyskupijos

Šio mėn. 11 dieną Lenkijos Senato užsienių reikalų komisijoje buvo svarstytas Lietuvos-Lenkijos prekybos sutarties ir tarifo protokolo patvirtinimo klausimas. Sureferavus šį klausimą sen. Katelba chui ir sutartį ratifikavus, atvyko į Senatą užsienių reikalų ministras Bekas, kuris pasakė kalbą.

Varšuvos spaudos pranešimu, ministras Bekas visų pirma apibūdino lenkų tautinės mažumos padėtį Vokietijoje ir vokiečių tauti nės mažumos padėtį Lenkijoje. Ta proga min. Bekas pareiškė, kad šiam klausimui spręsti mišrios komisijos nėra. Užtat būtų pageidaujama, kad tuo rūpintųsi ne vien tik užsienių, bet ir vidaus reikalų ministerijos, kurios gal labiausiai yra susipažinusios su tautinių mažumų problema.

Iš eilės min. Bekas palietė Dancigo klausimą, primindamas, kad šis klausimas esąs labai komplikuotas, nes šalia esminių dalykų pasitaiko ir nesusipratimų, kaip, pavyzdžiui, incidentai Dancigo politechnikoje.

Pagaliau min. Bekas priminė Lenkijos— Vatikano santykius, pranešdamas, kad neseniai buvo susitarta įsteigti Lenkijoje dvi vyskupijos: Stanislavove ir Gardine.

Prancūzai patenkinti

Beveik visi Paryžiaus laikraščiai, komentuodami Anglijos karo ministro Belišos kalbą, vienu balsu pritaria britų ginklavimuisi. „Jouers" pastebi, kad ministro Belišo ir kitų posakių atstovų tos kalbos, nežiūrint svarstytų klausimų skirtingumo, viena kitą papildo ir paaiškina. Britų nusistatymas išlaikyti savo pozicijas Viduržemio jūroje reikalauja pakankamų pajėgų, galinčių stoti jau dabar prieš visokius eventualumus.

„Liberté" rašo, kad Anglija suprato, ko moderniniam karui bus reikalinga Europos žemyne. Anglų kariuomenė turėjo nugalėti įsisenėjusį atkarumą visam tam, kas buvo susiję su sausumos armija. Dėl to anglus reikia tik sveikinti ir linkėti, kad jie nesustotų tokiame gerame kelyje.

„Excelsior" rašo, kad britų ir prancūzų bendradarbiavimas karo atveju, jeigu tas karas būtų nukreiptas prieš katrą iš šių valstybių, būtų pradėtas nieko nelaukiant ir eitų daug plačiau negu 1914 metais. Tai geriausia priemonė nuo visų pavojingų rizikų.

„Republique" pastebi, kad tie, kurie spekuliuoja jau eilė metų nuomonių skirtumu tarp Paryžiaus ir Londono, dabar iš britų ministrų pareiškimų pamatė, kokius pasiždėjimus vyriausybės nariai yra davę techninėje plotmėje, ir turi suprasti tų pasižadėjimų reikšmę. Net ir didžiausi netikėliai negali dabar dėl to jau suklysti.

„Aube" nurodo, kad taikos ateitis daugiausia priklauso nuo Prancūzijos ir Didžiosios Britanijos tvirtumo, nuo jų santarvės ir veiklos aplink save suburti draugiškus kraštus. Anglija vis labiau ir labiau parodo, kad pamoką jį suprato. Anglijoje nėra vietos kokiam nors dvejojimui, ir dėl to auga taikos galimumai ir nuslenka karo pavojai.

×

Podraug kai kurie prancūzų dienraščiai praneša, kad po ministro Belišos kalbos netrukus būsią pradėti Prancūzijos ir Anglijos vyriausiųjų štabų atstovų svarbūs pasitarimai.

O vokiečiai kaltina... žydus

Anglijos karo ministro kalba apie anglų karišką pasiruošimą vokiečių spaudoje sukėlė tikrą audrą. Beveik visi hitlerininkų laikraščiai labai kritiškai įvertino ir Anglijos ginklavimąsi ir dar labiau jos pasisakymą dėl Prancūzijos. Hitlerininkų laikraščiai, komentuodami ministro Belišos kalbą, pažymi, kad Anglija skubiai ginkluojasi ne savo krašto gynimui, bet kitų puolimui. Kartu vokiečių spauda gerokai išplūdo ir atskirus anglų politikus. Privengdama diplomatinių žygių, tuo tarpu puola tik šalia vyriausybės stovinčius politikus, kurie tačiau Anglijos gyvenime turi didelės reikšmės. Pirmiausia teko iš hitlerininkų laikraščių Čiurčiuliui ir buvusiam karo laivyno admirolui Kuperui. Abu šiuos politikus hitlerininkų laikraščiai vadina žydų būbnininkais.

×

Panašiai rašo ir italų spauda, kuriai, matyt, griežtas Anglijos nusistatymas padarė didelį įspūdį. Visi fašistų laikraščiai gyvai komentuoja ministro Belišos pareiškimą, kurį apibūdina ne kaipo gynimąsi, bet kaipo ruošiamojo puolimo įrodymą. Fašistų laikraščius ypač neramina Amerikos nusistatymas palaikyti Prancūziją ir Angliją. Komentuodama šį faktą, italų spauda guodžiasi nors tuo, kad Vokietija, Italija ir Japonija neatsisakys nuo savo aspiracijų (grobimo politikos).

Min. Urbšio sutikimas Berlyne

Kovo 9 dieną pro Berlyną į Rymą pravažiavo Lietuvos užsienių reikalų ministras J. Urbšys. Vokietijos užsienių reikalų ministerijos įsakymu min. J. Urbšio atvažiavimo ir išvažiavimo stotyse buvo atidaryti garbės svečių kambariai.

Iš vokiečių užsienių reikalų ministerijos pusės Lietuvos užsienių reikalų ministrą pasveikino protokolo valdininkas, pasiuntinybės patarėjas Mohras.

Be to, Berlyno stotyje užsienių reikalų ministrą Urbšį pasitiko ir išlydėjo pasiuntinys ir įgaliotas min. K. Škirpa, patarėjai Kajeckas ir Kuzminskas, karo atstovas pulk. Grinius ir sekretorius Jablonskis.

×

Lietuvos-Vokietijos santykių vystymosi raidoje šį tą pasako dar ir toks faktas.

Lietuvos generalinis konsulas Karaliaučiuje Dimša kovo 6 d. surengė pietus Rytprūsių provincijos šefui, oberprezidentui Kochui pagerbti. Vaišėse dar dalyvavo du Kocho pavaduotojai, Karaliaučiaus vyriausias burmistras, Rytprūsių propagandos šefas, generalinio štabo atstovas ir kt.

Kauno spauda pažymi, kad tai buvo pirmas atsitikimas, kada oberprezidentas Kochas lankėsi pas svetimos valstybės atstovą Karaliaučiuje.

Lietuvos ir Lenkijos susitarimas dėl konsulatų

Kauno laikraščiai rašo, kad šiomis dienomis jau viešai yra paskelbtas Lietuvos ir Lenkijos susitarimas dėl konsulatų steigimo Pagal tą susitarimą Lietuva konsulatas steigiamas Vilniuje, o Lenkijos—Klaipėdoje. Susitarime pasakyta, kad Lietuvos ir Lenkijos konsulatai, jų būstinės, jų personalas ir jų veikla kiekvienoje susitariusių valstybių naudosis tokiomis pat teisėmis bei privilegijomis, kaip kad didžiausiuoju palankumu traktuojamų valstybių analoginės įstaigos.

Lenkijos konsulatas Klaipėdoje jau steigiamas. Jos konsulas jau esąs paskirtas. Jis šiomis dienomis Lenkijos pasiuntinio Kaune Charvato buvo pristatytas Lietuvos užsienių reikalų ministrui J Urbšiui. Tai esąs Veyeris, kuris ilgesnį laiką darbavosi Lenkijos generaliniame komisariate Dancige.

Spaudoje buvo paleista gandų, kad jau esąs skiriamas ir Lietuvos konsulas Vilniuje. Buvo minimos ir kandidatų pavardės. Bet dabar aiškėja, kad tai buvo tik gandai. Lietuvos įtakingiausias laikraštis „Lietuvos Aidas" praneša, kad Lietuvos konsulatas Vilniuje dar neįsteigtas ir konsulas kol kas dar nepaskirtas.

Nelaukti įvykiai Čeko-Slovakijoje

Šio mėn. 10 dieną Čeko - Slovakijos prezidentas Haka įsakė pareigų atstatė šiuos Slovakijos mininistrus: ministrą pirmininką Tisso, ūkio ministrą Pružinskį, susisiekimo ir viešųjų darbų ministrą Durčanskį. Ministru pirmininku paskirtas lig šiolinis slovakų ministrų kabineto vicepirmininkas Juozas Slivakas.

Ryšium su Tisso ir kitų Slovakijos ministrų paša linimu oficiaiai nurodoma, kad Čekija, Moravija ir Slovakija sudaro federalinių valstybių sąjungą. Tačiau Slovaki joje prieš šitą nuostatą buvo varoma smarki akcija. Dėl to centro vyriausybė nutarė imtis reikalingų priemonių palaikyti viešai tvarkai. Centro vyriausybė pasirėmė paskelbtos autonomijos įstatymu ir pašalino slovakų ministrą pirmininką Tisso ir kitus du ministrus iš ligšiolinių pareigų.

Slovakijos vyriausybės pakeitimai neliečia slovakų atstovo centro vyriausybėje Sidoro, kuris yra ministro pirmininko pavaduotojas. Greičiausiai, Sidoras ir toliau pasiliks savo vietoje. Iš Prahos oficialiai skelbiama, kad nei Slovakijos autonomija, nei susitarimai nebus paliesti tomis priemonėmis, kurių ėmėsi centro vyriausybė.

Nauja autonominė Slovakijos vyriausybė

Paskutinės žinios praneša, kad Čeko-Slovakijos prezidentas Haka paskyrė naują Slovakijos autonominę valdžią, kurios priešakyje atsistojo ligšiolinis Slovakijos vicepremjeras Sidoras. Į autonominę vyriausybę jėjo visi nauji ministrai, nes ligšiolinius ministrus, išskyrus Sidorą, yra atstatyti, o kai kurie išbėgo į užsienį.

Atstatytas kunigo Tiso valdžią kai kuriose vietose vadinamoji kun. Hlinkos gvardija (pusiau kariška slovakų organizacija) mėgino sukilti, bet nesugebėjo, nes iš anksto į Slovakiją buvo atgabenta daug čekų kariuomenės.

Centrinė Čeko - Slovakijos vyriausybė oficialiai pranešė, kad atstačius kun. Tiso valdžią ir sudarius naują Sidoro valdžią slovakų tautai pripažintos autonominio valdymosi teisės nebus susiaurintos.

— Vytauto Didžiojo Universiteto medicinos fakultetą Kaune iki šiol pabaigė ir gavo gydytojų ir chemikų vaistininkų diplomus iš viso 1.000 žmonių.

LIUDVIKAS ABRAMAVIČIUS

Per paskutinius kelerius metus nelabai pasitikėjome L. Abramavičiaus sveikata, nors ilgametis laikraščio „Przegląd Wileński" redaktorius vis dar laikėsi. Kai pabaigę numerį, grįždavome iš spaustuvės, dažnai „Žaliojo Štralio" kavinėje prie lango matydavome sėdintį L. Abramavičių. Išblyškęs, įdubusiais veidais, užsidėjęs akinius, skaitydavo laikraščius. Tur būt, be jų negalėjo gyventi. Kol ėjo „Przegląd Wileński", Abramavičius, lyg bitė medų rankiojo iš įvairių laikraščių kas vertingiausia ir nešdavo į savąjį. Jei aptikdavo gražių žinių, mokėdavo jomis pasidžiaugti, įvertinti, o kai surinkdavo daug skaudžių žinių, irgi mokėdavo, tik nesidžiaugti, o teisingai, be atodairos, pasmerkti.

Per keliasdešimtis metų (1911—1938), su mažesnėmis ar didesnėmis pertraukomis, dvisavaitinio laikraščio „Przegląd Wileński" šimtai straipsnių ir neįkainojamos pastabos „Z mego notatnika" (Iš mano bloknoto) yra monumentalis lenkų publicistikos paminklas.

Lenkų spaudoje šiuo metu tarp nieks nerašo, negali rašyti. Sugebėjo tokias publicistinio meno aukštybes pasiekti tik a. a. Liudvikas Abramavičius, vienas žymiausių lenkų kalbos stilistų, inteligentiškiausio Lenkijoje laikraščio redaktorius. Gabumų, o gal net ir talentų, ir daugiau galima surasti, bet mūsų laikais surasti žmogų, kurio publicistinio darbo keliarodžiu būtų *Tiesa* ir *Teisingumas* – tiesiog neįmanoma. Mes, lietuviai laikraštininkai, palydėdami a. a. Liudviką Abramavičių į amžinojo poilsio vietą, taip jį ir apibūdinome ir esame giliai įsitikinę, kad kitaip negalima.

Kovodamas už *Tiesą* ir *Teisingumą*, ilgainiui pavargo ir 1936 metais kovo 13 dieną susirgo. Nuo to laiko ėmė šlubuoti ir „Przegląd Wileński", pasirodydamas tik tada, kai geriau pasijusdavo redaktorius. Bet tokių momentų buvo nedaug. O ir tie negausūs L. Abramavičiaus pašlijusioje sveikatoje momentai nebuvo malonūs. 1937 metais išėjo „Przegląd Wileński" 9 numeriai — visi sukonfiskuoti, 1938 metais tik 4 — taip pat visi sukonfiskuoti. Pagaliau 1938 metais spalio mėn. pradžioje „Przegląd Wileński" buvo galutinai paties redaktoriaus sustabdytas.

Nuo to laiko L. Abramavičius nerašė, tik kada galėdamas ateidavo pas Štralį išgerti puodelį juodos kavos ir pasiskaityti laikraščių, pasidomėti, kas naujo darosi plačiame pasaulyje, kas gero mūsų krašte.

Kai pamatęs prie lango sėdintį Abramavičių, užsukdavau su juo pasimatyti, visada gyvai domėjosi mūsų gyvenimu, komentavo įvairius įvykius, ieškojo priežasčių, kodėl taip daroma. Netgi vos paeidamas šio mėn. 3 dieną nuvyko į Teismą pasiklausyti pirmininko K. Stašio bylos. Apgailestavo tik, kad neturi kur parašyti savo pastabų.

Pernai („Aido" 50 nr.) rašydamas apie sustabdytą „Przegląd Wileński" žinojau, kad daugiau šis laikraštis nepasirodys, nes nebuvo jokios vilties pagyti redaktoriui, kuriam tada linkėjau ilgiems metams sveikatos. Deja. Šio mėn. 9 dieną rytą Liudvikas Abramavičius, išgyvenęs 60 metus, persiskyrė su šiuo pasauliu, persiskyrė čia, Vilniuje, kuriame visą savo amžių darbavosi, kovodamas už visų žmonių, be tikėjimo ir kalbos skirtumų, lygias teises. Kovojo kol palūžo, nusipelnęs visiems šio krašto gyventojams.

Kai lydėjome a.a. Liudviką Abramavičių į kapus, ėjome paskui jo karstą v si: lietuviai, lenkai, rusai, gudai, žydai, ėjome atiduodami paskutinę pagarbą Tiesos ir Teisingumo skelbėjui.

R. Mackevičius.

Lietuva New Yorko parodoje

Kauno denraštis „Lietuvos Aidas" rašo:

„Balandžio pabaigoje New Yorke bus atidaryta pasaulinė paroda, ruošiama ateities gyvenimo šūkiu. Šia paroda norima paminėti 150 metų sukaktis nuo pirmojo Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento Vašingtono inauguracijos, kuri New Yorke įvyko 1789 m. balandžio 30 d. Kalbamoje parodoje dalyvaus per 60 viso kontinento valstybių. Vyriausias parodos komitetas kiekvienai parodos dalyvei pastatė paviljonus—skyrius, kurie belieka pačioms dalyvėms atitinkamai įrengti.

Pati paroda bus šalia New Yorko, vadinamajame Flašingo parke, esančiame Longo saloje. Tai didžiuliai pelkynai, kuriuose visą laiką, nuo New Yorko įsikūrimo, buvo verčiamos visos šio pasaulinio miesto sąšlavos. Tik pakilesnėse minėtosios salos vietose buvo įsikūręs New Yorko priemiestis. Čia sumanius suruošti New Yorko parodą, pirmiausiai reikėjo nukasti visos sąšlavos, kurių vietomis buvo dešimtimis metrų, nusausinti pelkynus, atliekant žemės nivelia cijos darbus. Žodžiu, toje vietoje, kur ištisus dešimtmečius teplito malarijos uodai, reikėjo paruošti pasaulinio vardo parodai vieta.

1936 m. birželio mėnesį buvo pradėti paruošiamieji žemės darbai. Čia dirbo tūkstančiai darbininkų. 1937 m. kovo mėnesį žemė jau buvo paruošta statybai, kuri pradėta vykdyti tų pačių metų balandžio mėnesį. Dėka tūkstančių darbo rankų ilgus metus nenaudojami pelkynai tapo moderniu parku, kuriame telkšo du gražūs ežerai.

New Yorko parodai skirtas žemės plotas yra 1216,5 akrų. Jame bus paviljonai, puikios alėjos, parkai.

Kad paroda darytų vieningą vaizdą, jos rengėjai kiekvienai dalyviai pastatė po modernų paviljoną, kurie sujungti vienoje vietoje. Lietuva savo skyriui įrengti gavo paviljoną labai gražioje vietoje, prie pat ežero. Priešais mū sų paviljoną, kitoje pusėje, bus Didžiosios Britanijos ir jos kolonijų paviljonai. O Lietuvos paviljonas tarp Rumunijos ir Belgijos paviljonų.

Lietuvos paviljono fasadas

Mūsų paviljonas ir jo aplinka komiteto stengiamasi sutvarkyti kuo tikslingiau ir skoningiau, tuo pačiu stengiantis akivaizdžiai pavaizduoti Lietuvos praeitis ir ypač jos laimėjimai per dvidešimtį nepriklausomybės metų.

Priešais Lietuvos paviljono fasadą bus pastatyta skulptoriaus J. Mikėno skulptūra, vaizduojanti Naująją Lietuvą. Tai 3,7 metrų aukščio figūra — moteris — Lietuvos simbolis. Ant vienos jos rankos balandis — taikos simbolis, kita laiko brandų kviečių pėdą, vaizduojantį mūsų derlingą žemę. Skulp. J. Mikėnas savo darbą jau baigė ir netrukus jis bus išsiųstas į Ameriką. Paviljono fasadas bus paruoštas dail. V. Andriušio stilingu 2x2,10 m Vyčiu. Taip pat ir paviljono įrašas „Lithuania" V. Andriušio stilingų raidžių, kuris kiekvienam parodos lankytojui primins iš tolimų užjūrių į parodą atkeliavusią šalį.

Iš fasado parodos lankytojas pateks į mūsų skyriaus garbės salę.

Būdingieji Lietuvos istorijos etapai

Garbės salėje bus pavaizduoti patys būdingiausieji Lietuvos istorijos etapai. Visa tai bus pateikta skoninga meniška forma. Šios salės viduryje stovės Vytauto Didžiojo statula. Dail. V. Kašuba jam pataikėtą darbą jau baigė. Jis sukūrė taurios dvasios valingą Vytautą, rymantį ant kalavijo. Jau ir šiuo metu, 2,8 m. aukščio statulai esant įvairiais darbo įrankiais perkrautoje Meno Mokyklos studijoje, ji žiūrovui daro malonų įspūdį.

Garbės salės sienos bus dekoruotos tapybiniais mūsų dailininkų darbais, vaizduojančiais pačius ryškiausius senosios istorinės Lietuvos etapus. Visi paveikslai vieno fo mato: 270 × 75. Dail. Rimtas Kalpokas nutapė Mindaugo karūnaciją vaizduojantį paveikslą. Paveikslo centre klūpo Mindaugas, o vyskupas jam uždeda karūną. Tai Lietuvos valstybės, vėlesniais laikais išsišakojusios nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų, pradžią vaizduojąs meno kūrinys.

Štai tolimesnieji augančios Lietuvos etapai. Dail. St. Ušinskio stilingas batalistinis paveikslas— Algirdas prie Maskvos vartų; A. Galdiko patrauklaus spalvų derinio paveikslas, vaizduojąs Žalgirio mūšio finalą, kada po Vytauto eiklaus širmo žirgo kojų mūšį pralaimėjusieji sukloja vėliavas, o taurusis senosios Lietuvos karžygis (Vytautas) ištiesęs ranką įsako paleisti minias suimtųjų belaisvių. Dail. Ad. Smetona vaizduoja Vilniaus Akademijos įkūrimą: Steponas Batorius vyskupui Protasevičiui—universiteto fundatoriui—įteikia aktą. Toliau stovi pirmasis rektorius Skarga ir kiti istoriniai asmenys.

Kiti dailininkų darbai vaizduoja anų dienų Didžiosios Lietuvos saulėlydžius ir jos viltis išsilaisvinti iš vergovės. Štai St. Ušinskio Lucko suvažiavimas. Romos imperatorius Zbignievas paskelbia apie Vytauto karūnaciją. Jį apsupę ano meto valdovai ir didikai, dėl šio mosto reiškią savo nustebimą: Jogaila, jo žmona, Zbignievas, popiežiaus legatas ir kt. Po Vytauto mirties, neįvykus jo karūnacijai, tirpte sutirpsta buvusios galingos Lietuvos laisvė. Pagaliau iš saulėtosios Prancūzijos žemės atkeliauja Napoleonas, laisvės skelbėjas. Dail. Petras Kalpokas erdvioje drobėje vaizduoja tą momentą, kada Napoleonas žygio į Rusiją metu Lietuvai suteikia valdžią. Vilniaus fone lietuvių delegacijos atstovams įteikiamas laisvių aktas. Ir, pagaliau, po ilgų amžių vergovės, atgimstančios Naujosios Lietuvos sūnūs paskelbia prieš dvidešimt vienerius metus įvykusį Lietuvos nepriklausomybės aktą. Šį svarbųjį atgimstančios Lietuvos momentą subtiliai vaizduoja dail. P. Kalpokas.

Visi šie mūsų menininkų darbai ne tik bus . New Yorko parodoje Lietuvos skyriaus garbės salės graži puošmena, bet jie kartu lankytojui akivaizdžiai primins pačius būdinguosius mūsų istorijos lapus. O šioje pačioje salėje esą dail. A. Kairio paruošti žemėlapiai pavaizduos visą istorinę Lietuvą, pradedant mūsų valstybės įkūrimo Baltijos pamaryje metais, kuri vėlesniais laikais išaugo į didžiulę galybę. Toliau tragingieji laikai: — jos trys padalinimai. Ir nauja aušra—prisikėlusi Lietuva. Prie kiekvieno žemėlapio atitinkami paaiškinimai duos progos kiekvienam lankytojui įsijausti į mūsų krašto nueitą kelią. O apie Vytauto Didžiojo statulą įrengtas gėlynas primins mūsų sodybų palangėse žydinčius jurginus ir žaliuojančias rūtas.

Taip skoningais mūsų menininkų darbais New Yorko parodos mūsų garbės salėje bus pavaizduota Senoji Lietuva. Visi jie jau baigti ir netrukus iškeliaus į Naująjį Pasaulį.

„Tarp baimės ir vilties"

Vokiečių savaitraštis „Die Weltwoche" rašo:

„Kaip ir praėjusį rudenį, vėl žmonės, pirmomis maloniomis pavasario dienomis, svyruoja tarp baimės ir vilties. Optimistai mano: Anglija ir Prancūzija pakankamai įrodė, kad karo jos nenori, o jos greit bus tiek gerai apsiginklavusios, jog niekas nedrįs jų užpulti. Užpuolimo mažiau reikia laukti, jeigu prisiminsime, kad Amerika nedvejodama pasakė, jog tokio užpuolimo atveju ji nepaliks nuošaliai.

Bet pesimistai į tai atsako: kaip tik neribotas Vakarų valstybių ginklavimas gali iššaukti greitą karą. Pesimizmą daro nemaloniu dar tai, kad taip argumentuoja ne kas kitas, o Vokietijos ir Italijos vadai— Musolinis su Hitleriu ir jų atstovai Čiano su Gebelsu. Tie vyrai nuolat pabrėžia: jei Vakarų valstybės ginkluojasi, tai tik todėl, kad vėliau pultų ašies valstybės.

Iš čia laikraštis daro išvadą, kad Italijai su Vokietija belieka pulti Vakarų valstybes dabar, kada jos dar nėra pakankamai apsiginklavusios.

IGNAS ŠEINIUS 8)

JUZULIS ĖGLIS

Jei kas sakytų tokius žodžius, nusijuoktų berniokai ir greitai išsiskirstytų. Kai Juzulis rimtai pro savo šypseną šneka, skambančiai kietu balsu, visi klausosi. Net puskarininkiai ir suaugę vyrai. Kai kam keturiolikos, penkiolikos metų berniokų atsistoja akyse ašaros. Ryžtingumo ranka jas nubraukia, ir akys kitaip suspindi.

Visi būriai, paruošę nakties guolį, pasimeldžia, laikydami rankoje savo mėlynai perjuostas kepures. Balta spalva atrodė Juzuliui per ryški, šios medžiagos, medvilninio mėlyno atlaso, daugiausia radosi Gervydiškio krautuvėse. Taip mėlyna ir nusistovėjo.

Retai kada naktį tenka primigti. Naktį priešas kur tarp pelkių inviliojamas ar jo tarpan iš netyčių insiskverbiama. Tiesa, bolševikai turi savo eilėse vietinių žmonių, bernų, lenkuojančių kumučių, burliokų, vieną kitą žydelį. Tik daugiausia siaučia vietinius, taip vieno bolševiko latvio karininko pramanyta, mėlynoji baimė, kurią Juzulio Ėglio vardas visur neša. Gi naktį mėlynoji baimė pakluoniais, nuo kiekvieno stogo, iš kiekvieno krūmo vaidenasi. Ji tiek neveikia latvių „draugų" kiniečių, kirgizų ar didžiarusių. Jie eina, ir tamsią naktį miškuosin veržiasi, per balas brenda, šaudo, kur tik kas sučeža, šaudo ir in savìškius išsigandusius. Juzulį Ėglį, tą buržuinę kapitalistinę neužaugą, jie sugaus!— Jis inkyrėjo.

VII

— Atvedė bolševikų pasiuntinį, — pro šakomis apdengtą palapinę inkišęs galvą, praneša Juzulio „adjutantas", 20 metų stambus vyras Pranas Stungis.

Juzulis, besirengiąs šiąnakt pasilsėti, apsivelka savo trumpą pilką milinę ir išeina.

Jo trys ginkluoti šauliai priveda in jį visiems gerai pažįstamą prieškarinių laikų kiaušinių, žuvies ir šiaip daug ko supirkinėtoją Aserį Vimpelį. Su raudona gelumbine žvaigžde kairėje krūtinės pusėje ir odinėje kepurėje.

— Sveikas, senai matytas Vimpeli! Malonu susitikti, — ištiesia Juzulis ranką.

— Aš su ypatinga misija, ponas Ėgli, — pakelia ranką Vimpepelis in savo blizgančią odinę kepurę.

— Kam „ponas"? Draugai juk esam, kariaujam! — Tamsoje justi, kad Juzulis nuoširdžiai šypterėja.

Jo šauliai supranta žaismą. Juokų plištų, tik nujaučia, kad reikia laikytis. Čia prasidės, tur būt, kai kas rimto.

— Aš džiaugiuosi, kad Tamsta mane, atėjusį iš priešingos pusės, taip kaimyniškai sutinki — atšyla Vimpelis.

— Sėsk čia ant kelmo, Vimpeli. Juk vieno valsčiaus žmonės esame. Pamenu, dar buvau mažas, kai tamsta atvažiavai in mus pirkti kiaušinių, vištų. Mam labai patikdavo tamstos ruda barzda. Ji tada buvo dar gražesnė kaip dabar. Kaip apaštalo Andriaus. Norėdavau, kad tokią gaučiau, kai užaugsiu.

— Ar nesijuoki dabar tamsta iš manęs? — Justi, kaip apsiniaukia Vimpelis.

— Nejaugi nepameni, kad balsiai tai sakydavau? Mama ir tėvas juokdavosi. O kaip juokdavaisi tamsta!

— Tikrai, dabar, rodos, atsimenu, — vėl nušvinta Vimpelis.

— Papasakok, kaip dabar sekasi?

Dirbu proletariato ir vargdienių ūkininkų reikalui.

— Pakart jį! — atlekia iš krūmų Faivelis Bermaniukas, iškėlęs šautuvo buožę.

— Jis kilniam reikalui tarnauja, — žvilgterėja Juzulis tamsoje viena akimi in Faivelį.

— Mums, žydams, gėdą daro,— tik lėtai rimsta Faivelis, pastato šautuvą prie kojos.

Daugiau aplink susirenka. Vienas iš kito supranta, kad reikia ramiai laikytis, kad čia taip pat vyksta kova.

— Vimpelis, kaip ir mes, tarnauja kilniam uždaviniui, — atkartoja Juzelis. — Tik mes nuėjome kitu keliu.

— Tikrai, nesitikėjau, kad tamsta, nors dar toks jaunas, būsi toks žmogus. Bet aš nuo mūsų pulko tarybos atnešiau tamstai raštą, — išima jis iš kepurės rudą, nuo galvos indubusį voką.

Pranas Stungis šviečia kešeniniu žibintu, Juzulis skaito rusišką raštą. Jam pasidaro vėsu kaktoje. Tik jis suvaldo save. Net alsavimą suvaldo, kad niekas nenujaustų, kas dedas jo širdyje.

— Tamsta, Vimpeli, tur būt žinai, kiek man brangi sesuo Rūta. Jos gyvybei išgelbėti esu pasiryžęs padaryt bet ką.

Tylu pasidaro aplink. Tik girdėti, kaip uodai ir mašalas zvim bia. Toliau miško gilumoje šiurpiai dūsauja apuokas.

— Kitais žodžiais, tamsta, Ėgli, priimi mūsų pasiūlymą?

Juzulis, rodos, net nesuabejoja:

— Gerai. Dėl kitų smulkmenų susitarsim su jumis vietoje.

Dar tyliau pasidaro. Niekas daugiau negirdi nei uodų, nei apuoko. Nejau Juzulis dėl sesers, dėl moters meta viską? —

— Jums, broliai, komunistinė taryba žada pilną laisvę. Eisiu tik susitarti, kur rytoj turėsit atiduoti ginklus.

Sujuda sutirštėjusios eilės, vyrams sustingsta rankos aplink šautuvo vamzdį. Iš nustebimo niekas negali atgauti žado.

— Koks šios nakties jūsų šūkis?— klausia Juzulis Vimpelį kasdieninio reikalo balsu.

— Kam Tamstai reikia?

— Kad neatsitiktų paskutinę naktį kokių kruvinų nesusipratimų. Aš paskum pasakysiu mūsų šūkį.

— Raudonas: penki mėlyni, — ištaria Vimpelis, kiek abejodamas.

— Insidėmėkit, vyrai: „*Raudonas: penki mėlyni*". Gerai. Mūsų: Trenksim kaip Perkūnas!

Vimpelis nesidžiaugia, jam nublunka visos abejonės.

— Gal tamsta pasiimtum žirgą? — siūlo Vimpelis. — Toloka.

— Kiek kilometrų? Kur?

— Šaltabrastis.

— Tik šešetas. Nueisim pėsti. Toliau, gal, rasit man kokį arklį?

Vimpelis sutinka.

— Palydėkit dabar draugą Vimpelį. Aš, pasiėmęs kepurę, tuoj privysiu.

Atvedę trys vyrai klusniai lydi Vimpelį atgal. Nudurtų jį, tą žaltį!

Pranas Stungis insmunka palapinėn paskui Juzulį. Atsistoja, tutėtų ką sakyti,—nesuranda žodžių.

Juzulis stveria jo galvą ir pakužda ausin:

— Eisi su manim. Paimsi drauge Faivelį ir Jurgį Bruzgulį. Atskubinsit tuojau paskui.

Apsidairo aplink.

— Lukterk, dar ne viskas.

— Pranas atsikvepia,—jis pradeda suprasti.

— Numanau, kad sesers pagalba nori mane sugaut. Tikiuos, kad mums pavyks ir ją, ir mus pačius išgelbėti. Ji mums dabar būtų gal labai naudinga su žiniomis iš anapus.

Akimirksnį Juzulis kai ką permeta savo galvoje. Bus taip gerai, kaip sumanė iš pradžių.

(B. d.)

Dalyba įtakomis

Kiekviena valstybė, ar ji būtų didelė ar maža, visuomet stengiasi kitose valstybėse įleisti šaknis. Vadinasi, nori turėti didesnę ar mažesnę įtaką. Tai labai svarbu kaip taikos, taip ir karo metu. Turėti įtaką, tai reiškia pasinaudoti arba ir išnaudoti kitą savo tikslams. Dėl įtakų valstybės kovoja visokiomis priemonėmis, kartais už tai brangiai mokėdamos. Geriausias pavyzdys yra Ispanija. Naminį karą Ispanijoje sukūrė kaip tik svetimos jėgos, kurios Pirenėjų pusiasalyje norėjo įleisti savo šaknis. Rymas su Berlynu pasiryžo Ispaniją padaryti fašistinę ne vien dėl to, kad pagal tą ideologiją patys susitvarkė. Jiems ypatingai rūpėjo politiški tikslai. Tas pat buvo ir su Maskva. Bet ir Londonas su Paryžiumi negalėjo šiuo atveju visai nesirūpinti, kas darosi Ispanijoje. Todėl jiedu, ypač Londonas, į karą nesiangažavo, tik gudriai stengėsi, kad jis kuo ilgiau užsitęstų. Šitokia taktika turėjo šiuos tikslus: 1) Kad Vokietija, o ypač Italija, kuri viešai į karą užsiangažavo, iškraustytų savo kišenes ir nusilptų, 2) kad ispanams ginklų peršamas fašizmas ir komunizmas, o kartu ir šių dviejų ideologijų patronai įgrįstų, 3) kad abidvi kariaujančios pusės taip išsisemtų, jog mestų ginklus ir šauktųsi anglų ir prancūzų kapitalus atstatyti išteriotą kraštą. Na, žinoma, ir kapitalistai gerokai pasinaudojo karo metu, nes nei prancūzai, nei anglai ginklų dovanai nedavė. Paryžiuje juk guli beveik visas Ispanijos Banko auksas.

Šiuos tikslus, atrodo, Londonas su Paryžiumi beveik atsiekė. Italija vien ginklų ir kariškos medžiagos gen Frankui sukišo už 8 milijardus lirų. Tai milžiniška pinigų krūva, kuri jau negrįš. O kiek tūkstančių italų karininkų ir kareivių Ispanijoje žuvo! Apie tai tiks lių žinių neturime, nes Musolinis nepasigyrė.

Kad ispanams patronai įgriso, matome iš sukilimo vyriausybininkų pusėje. Ir Madride jau tautinė valdžia. Komunistai, anarchistai suimti arba galvotrūkčiais bėga užsienin. Madrido vyriausybė nori su gen. Franku taikytis, bet reikalauja, kad šis savo patronus irgi lauk išmestų. Šiam, žinoma, sunkiau, nes jis turi ištisus italų pulkus. Ta'gi atrodytų, kad Musolinis su Hitleriu Ispanijoje bus prakišę. Dar padėtis visai nepaaiškėjo, tačiau visi faktai rodo, kad blogiausiu atveju italai Ispanijoje šils kojas kelius mėnesius.

Jeigu ašis Ispanijoje pralaimės, tai laimės Londonas — Paryžius. Jie jau ir dabar nemaža laimėjo. Kad karas likviduojasi tokiu būdu, kaip dabar, tai jų nuopelnas. Su silikvidavus reikės viskas atstatyti. Kas gi tai padarys be jų, jeigu net Ispanijos banko aukso rezervai guli Paryžiuje. Šiandien Paryžius ir Londonas kala ispanams galvon, kad Ispanija tik dėl ispanų. Tas gražus šūkis ispanams stringa tiesiai į širdį ir jie vis aiškiau ir energingiau, kaip Madride, taip ir Burgose, pasisako, kad nepakęs svetimųjų įtakos. O ta svetima įtaka, tai vokiečiai ir italai. Kai šiuos išstums, liks vieni ispanai, kurie savaime pakryps Londono ir Paryžiaus pusėn. Taigi du pešėsi, o trečias pasinaudojo. Bet tokias situacijas išnaudoti moka tiktai anglas.

Nageriau Hitleriui su Musoliniu sekasi ir Rytuose. Po visokių anšliusų ir Miunchenų atrodė, kad Berlyno—Rymo ašis Rytuose ir Pietuose yra situacijos viešpačiu. Čeko-Slovakija beveik Hitlerio va salas, Vengrija visai į jo kišenę įlindo, Jugoslavija irgi atvirai pradėjo linkti į Berlyno ir Rymo pusę. Lenkijos laikysena taip pat atrodė labiau Berlynui—Rymui artima. Kiti, baimės apimti, neaiškioje situacijoje atsidūrė. Bet pamažu visi pradėjo atsigauti. Jugoslavija karštą ašies šalininką Stojadinovičių atstatė nuo valdžios. Dabartinis vyriausybės šefas Cet kovičius aiškiai suka į Paryžių ir Londoną. To paties likimo sulaukė ir Vengrijos premjeras Imredy. Kai jau per toli nužygiavo su savo draugiškumu Berlynui, surado jo žydišką bobutę ir liepė užleisti vietą švaraus vengriško kraujo baronui Telekiui, kuris viena ranka pasirašė „Prieškomunistinį paktą" (kitos išeities jau nebuvo), o kita uždarė fašistų partiją. Galutinai ir Praha, pergyvenusi savo tragediją, pamažu pradeda išsinarplioti iš tų kilpų, į kurias ją įraizgė Rymas su Berlynu. Štai pašalino min. Raveją, didelį entuziastą didžiosios Ukrainos. Po kelių dienų to paties susilaukė slovakų premjeras Tiso ir keli jo ministrai, kurie buvo separatizmo šalininkai. Šie du labai reikšmingi faktai rodo, kad Čeko-Slovakija jau valosi nuo vokiškos įtakos, kad grįžta prie senų prietelių. Jeigu pavyks nusikratyti vokiškos „globos", tai Hitleris daug pralaimės, nes tada ir būsimos Ukrainos klausimas gerokai susikomplikuos ir bus atidėtas.

Galutinai Varšuvos ir Bukarešto planai apie „trečiąją Europą" — nuo Baltijos iki Aigėjaus ir Viduržemio jūros Berlynui—Rymui taip pat nepageidaujami. Tai būtų siena, kurią būtų rizikinga peržengti kaip Maskvai, taip ir Berlynui.

Žodžiu, šiuo metu Europoje vyksta didelės dalybos įtakomis.

J.

Dėl leidinio „Aukščiau, greičiau, toliau"

Keista ypatybė glūdi žmonių prigimtyje. Toji ypatybė aiškiai pastebima atskirų mažai organizuotų visuomenių nariuose. Dažnai esti, kad toj ar kitoj visuomenės grupėj viešpatauja sustingimas, pasyvumo nuotaika, ir kai gimsta reikalas tokią nuotaiką likviduoti, randasi įvairių sunkumų. Ypatingai sunkiai susiranda vienetų, kurie pirmieji pradėtų ir, pasiėmę vairuotojų pareigas, išgalėtų savo bendraminčius patraukti prie darbo. Norinčių vadovauti visuomenei daug esti, bet ar dėl kuklumo ar dėl nepasitikėjimo savo jėgomis ar dar kokiais kitais sumetimais bijo pradėti „drumsti" nusistovėjusią tvarką. Kai pagaliau atsiranda drąsuolis, kokiems nors uždaviniams vykdyti, tai aplinkuma ima žiūrėti į jį su nepasitikėjimu, su perdėtu kritiškumu, negalėdama apsiprasti, kodėl tas, o ne kitas imasi darbo, užuot pritarusi, padėjusi ima kibti prie to asmens darbuotės smulkmenų, dažnai pamiršdama pačią dalyko esmę.

Ir mūsų visuomenėje kartais galima įžiūrėti tą keistą, gal jau visiems žmonėms įgimtą, ypatybę. Tokią nuomonę susidariau perskaitęs neseniai „Aide" p. P. Kunavičiaus recenziją apie p. Žižmaro leidinį „Aukščiau, greičiau, toliau".

P. Ž. nuo labai seniai neardydamas nustatytos bendros mūsų visuomenės veikimo linijos, rodo didelį susirūpinimą mūsų jaunimo fiziniu auklėjimu ir visą laiką didesniu ar mažesniu užsimojimu fizinį auklėjimą jaunųjų tarpe propaguoja.

Pirmasis jo didesnis užsimojimas—tai visiems žinomas lietuvių skautų suorganizavimas. Kas iš mūsų neatsimena tų laikų skautų stovyklų, kurias su pamėgimu aplankydavo ir kviečiami svečiai neskautai; visi atsimename liet. skautų laimėtas pirmąsias vietas lenkų skautų suruoštose rungtynėse, taip pat atsimename 1928 m. skautų išvyką į Lietuvą. Tada irgi iš pradžių pasireiškė netikrumo, abejojimo, kartais net p. Ž. artimų bendradarbių tarpe, kuriems jis pavesdavo garbingiausias pareigas. Tačiau p. Ž. užbrėžtą tikslą atsiekė, ir to jo nuopelno negalima paneigti. Tiesa, dabar mūsų skautai, perleidus vadovavimą kitiems, nustojo, pasakyčiau, atrakcinio pobūdžio, bet gali didžiuotis savo tradicijomis, o reikale ir dabar sugeba tinkamai pasirodyti.

Organizuota vilniečių išvyka į Lietuvos Tautinę Olimpijadą, kaimo jaunimo suvažiavimas į pirmąją sporto šventę Vilniuje, pasirodymas pirmojo sporto leidinio irgi parodė p. Ž. ir jo bendradarbių pakankamus organizacinius gabumus, tvirtą jų pasiryžimą užbrėžtą tikslą pasiekti ir, kas svarbiausia, sugebėjimą savo ir visuomenės tarpe sukelti kūrybinę nuotaiką.

Kad be reikalo nebūčiau įtartas šališkumu, šia proga pasisakau nesąs p. Ž. bendradarbis. Bet tokių žmonių kaip p. Ž. autoriteto palaikymas, atrodo, būtų reikalingas, o netinkama forma kibimas recenzijoj prie smulkmenų yra žalingas kalbamajam autoritetui palaikyti. P. K. savo recenzijoj aimanuoja (verkė mergelė!), kad leidinys, girdi, esąs pavėluotas ir neturįs didelės reikšmės, nes esą apie visa (?) tai jis jau buvęs girdėjęs ir kad apie olimpijadą buvę rašyta kituose laikraščiuose prieš pusę metų. Galima taip aiškinti tik nepaisant tų sąlygų, kuriomis leidėjai dirbo. P. Ž. parengė spaudai kalbamą leidinį, sutelkęs daugiausia jaunučius bendradarbius, nė kiek neparuoštus žurnalistikos darbui. Turėdamas omenyj dar vietos sąlygas, p. K. privalėtų suprasti, kad leidėjai būtų nesuskubę taip greitai išleisti savo leidinio, kaip kad išleidžiami nuolatiniai laikraščiai. Antra vertus, pergreit pasirodęs sporto leidinys, skaitytojams dar aiškiai prisimenant visa, kas apie I Olimpijadą kituose laikraščiuose buvo rašyta, kažin ar būtų reikalingas ir patrauklus. Tuo tarpu vėliau pasirodžiusio leidinio reikšmė didėja kitais atžvilgiais, būtent: atgaivinami primirštieji olimpijados įspūdžiai, suteikiama informacinio pobūdžio žinių apie pasaulines olimpijadas ir apie Lietuvos ir mūsų krašto lietuvių sportą. Tuo būdu leidinys tiesia kelią iš senesnių laikų į artėjantį naują pavasario sporto sezoną.

Į p. K. priekaištą, kad leidinys nepateikė specialių žinių, kaip slidėmis šiuožiama, kaip tinklinio žaidžiama ir t. t., galima atsakyti klausimu: „O kodėl pvz., Lenkijoj leidžiami sporto laikraščiai, kaip „Przegląd Sportowy", „Raz Dwa Trzy" ir Lietuvos panašūs laikraščiai nededa specialių kalbamojo pobūdžio straipsnių? Lengva, manau, ir pačiam p. K. į tai atsakyti. Laikraščių, kurie spausdina specialius sporto straipsnius ir kurie jų nespausdina, panašiai kaip p. Ž. savo leidinyje, tikslas yra visai skirtingas. Antra vertus, negalima visko į vieną leidinį sukrauti.

Kad p. K. minimos dvi sportininkės nedalyvavo olimpijadoj, tai jau visai nesuprantama priekabė p. K. ir parengiamoje sportininkų stovykloje dalyvavo, o vis dėlto olimpijadon nenuvyko. Ar ir čia p. Ž. kaltė? Įdomu, kuo remdamasis p. K. surado išvykos dalyviuose „ekslietuvių". Jeigu straipsnis „Gėlės ir ašaros" ir labai sujaudino p. K., tai galima būti tikram, kad tatai jo sveikatai nepakenks. Iš viso nesuprantama, kokie etiniai dėsniai vertė p. K. recenzuoti leidinį. kurio jis buvo bendradarbis. Nes tame leidinyje įdėtas juk p. K. straipsnis ir fotografija. Manau, kad ne be sutikimo tai padaryta.

Peržvelgus p. K. recenziją, atrodo, kad redakcijos aprobata recenzijai suteikta tik per nesusipratimą.

V. Matuiza.

Red. pastaba. Dėdami šį p. V. Matuizos straipsnį, ta proga norime suminėti, kad Vilniaus lietuvių sportininkų leidinį *„Aukščiau, greičiau, toliau"* Lietuvos spauda įvertino palankiai.

KORESPONDENCIJOS

Švenčionių apskr.

Daugėliškis. *Akademija ir susirinkimas.* Kovo 4 d. Daugėlišky buvo atlaidai. Tą dieną Katalikų Akcijos mergaičių ir berniukų sky riai surengė popiežiui Pijui XI paminėti akademiją.

Akademiją atidarė vietos klebonas kun. P. Budra. Paskaitą apie velionies popiežiaus asmenį, nuveiktus darbus ir santykius su lietuvių tauta skaitė J. Micevičius. Po to bažnytinis choras, vargonininko. P. Jankausko vedamas, pagiedojo parinktų giesmių. Munčelytė, Cicėnaitė ir Jurevičiūtė padainavo gražių eilučių. Akademija užbaigta giesme „Mes trokštam Dievo".

— Kovo 5 d. buvo Katalikų Akcijos mergaičių ir berniukų skyrių bendras susirinkimas. Choristė Panavaitė skaitė paskaitą apie alkoholio kenksmingumą.

Nutarta artimoje ateityje surengti lietuvišką vakarą. *A.*

Betiškė, Daugėliškio valsč. *Nori pataisyti pavardę.* Vietos lietuvis ūkininkas Nikodemas Braziulis gavo iš Švenčionių P. K. U. įstaigos pranešimą, kad jis sugrąžintų karinę knygelę, kurioje esą reikią ištaisyti pavardę *Braziulis* į *Bražul.*

Nikodemo Braziulio pavardė visuose jo dokumentuose yra įrašyta Braziulis. Taip pat ir jo tėvo pavardė gimimo metrikuose ir pase įrašyta *Braziulis.* Bet P. K U. įstaiga sako, kad ji suradusi, jog Nikodemo Braziulio tėvo tėvas vadinęsis *Bražul*, todėl esą ir jo anūkas turįs vadintis tokia pat pavarde.

Nikodemas Braziulis savo įdabartinės pavardės taisyti nesutinka ir pasiryžęs yra daryti žygius, kad ji išliktų tokia, kokia yra iki šiol. *Svečias.*

Daugėliškis. *Nusišovė berniukas.* Kovo 6 d. Daugėlišky nusišovė 16 metų berniukas Vaclovas Komaravičius, vietos policijos komendanto sūnus.

V. K. buvo jau pabaigęs Daugėliškio pradžios mokyklą. bet lankėsi ir toliau, kad nepamiršų, ką buvo išmokęs. Minėtą dieną už triukšmavimą pamokos metu jis buvo mokytojos išrašytas iš klasės. Supykęs vaikas parbėgo namo, pasiėmė tėvo „naganą" ir vėl atėjo į mokyklą, norėdamas mokytojai atkeršyti. Bet mokyklos sargas sulaikė. Tuomet „keršytojas" šovė sau į krūtinę ir krito negyvas. *Svečias.*

Viln.-Trakų apskr.

Rudnia, Varėnos valsč. *Mokytojo Veličkos darbai.* Pernai rudenį iop šio sodžiaus lietuviai gyventojai kartu su kitais parapijiečiais prašė Vilniaus arkivyskupą, kad jų mokykloj būtų tikyba dėstoma lietuviškai. Mok. V., kai gavo apie tai pranešimą, supyko. Kvietėsi pas save pasirašiusius tėvus ir įvairiai įkalbinėjo atšaukti savo parašus. Tarp kitko žadėjo visus pasirašiusius apskųsti prokurorui ir sakė visi gausią bent po pusmetį.

Po visų audrų, kurias pergyveno rudniškiai, mok. V. pradėjo vis tik tikybą dėstyti lietuviškai.

Bet neilgai trukus III ir IV skr. vėl ėmė mokinti lenkiškai ir dabar jau tik I ir II sk. dar tikybos pamokina lietuviškai.

Paskutiniu laiku mok. V. pradėjo purkštauti dėl lietuvių kalbos. Nežiūrint, kad III ir IV sk. skiriamos lietuvių kalbai 2 pamokos (savaitėje) nevedamos (vietoj lietuvių kalbos padaro rankdarbius arba dainavimą), o I ir II sk lietuvių kalbos, kaipo svetimos(!?) visai nemokina. Paskutinėmis dienomis mokyt. ėmė grasinti ir tiems vaikams, kurie namie pasimokina liet. kalbos arba pasiskaito, bet pasitaiko, kad nors gavę „Varpelį".

Šio mėn. 7 dieną, ieškodamas lietuviškų knygų, iškratė mokykloj šių vaikų lagaminėlius: Vinco Juknevičiaus, Jono Kaziukonio ir Andriaus Narkausko. Pas vaikus lietuviškų knygų nerado. Paėmė tiktai iš V. J. liet. k. sąsiuvinį.

Sąryšyje su šiuo įvykiu minėtų vaikų tėvus mok V. pasikvietęs mokyklon išbarė ir liepė lietuvių kalbos vaikų nemokinti. Mok. V. sakė kad už vaikų mokymą lietuvių kalbos namie tėvai būsią nubausti.

Tėvai mokytojo Veličkos nenusigąsta ir nemano jo reikalavimų pildyti. *Petraviškis.*

Mažoji Kaniava, Varėnos vals. *Protokolas.* Kaniavoje veikia Barčių kooperatyvo krautuvė. Vietiniai gyventojai, kiek pastebima, tuo patenkinti, nes anksčiau daug brangiau reikėdavo mokėti už prekes vietinėse krautuvėlėse ir dar blogesnės vertės.

Sausio mėnesį buvo atvažiavęs „akciznykas" kuris surašė protokolą už tai, jog nerado prie maišų miltų (pradėto pardavinėti) korčiukės (etiketės).

Dėl šios bylos kooperatyvo vedėjas P. Poškus vasario 22 dieną buvo šaukiamas į Varėnos valsčiaus valdybos įstaigon, kur buvo ištardytas ir byla persiųsta apskrities stostijon. *Skiltuvas.*

Naniškės, Valkininko valsč. *Jaunuolio nesusivaldymo vaisiai.* 1938 m. gruodžio 23 d. Naniškių sodžiuje buvo šiurpus įvykis. Antanas Stakutis, 14 metų jaunuolis, susistumdė su savo seseria Mare Stakutyte... dėl pirštinių mezgimo. Pastumtas Antanas Stakutis smarkiai supyko ir nesusivaldydamas, smogė seseriai peiliu... Ta netrukus ir mirė. Paskui karštuolis gailėjosi taip padaręs. Jis savo nužudytai seseriai išbučiavo rankas, kojas, bet jau buvo per vėlu. Nesusivaldymo pasėkos paliko.

Kaltininkas policijos buvo suimtas ir paleistas. Pagaliau šio mėnesio 3 d. Vilniaus Apygardos Teismas jį nuteisė 5 metų kalėjimo, bet sąlyginai. Jei per 3 metus panašiai nenusikals, tai kalėjime nereikės sėdėti.

Suprantama, kad taip įvyko, tai kalti tėvai. Pasakojama, kad šis brolis su savo seseria dažnai „pasigalinėdavo". Ir sesuo, kaip vyresnioji, brolį vis nugalėdavo. Tėvas į tai žiūrėdavo juokais ir dar sūnų pradrąsindavo, sakydamas: „Sarmata, Antanai, sarmata. Marytė yra mergaitė ir tave vyrą visuomet nugali". Antanui tai labai nepatikdavo ir jis vis ieškodavo progos savo seserį nugalėti. Na ir „nugalėjo" pačiu žiauriausiu būdu.

Iš čia pamoka: vaikus reikia taip auklėti, kad jų tarpe nebūtų jokių ginčų ir „galinėjimųsi". *Anupras.*

Suvalkų apskr.

Punskas, *Jaunimas.* Kuomet prieš keletą metų čia veikė Liet. Šv. Kazimiero d jos skyrius, tuomet dažnai buvo rengiami lietuviški vakarai, akademijos, paskaitos, susirinkimai ir t. t. Deja, dabar visa to nebėra — pranykę. Bet vietinis jaunimas ir dabar nesnaudžia, vis šį tą dirba. Pirmoje vietoje laisvomis valandomis užsiima sportu. Vasaros metu daugiausiai jis žaidžia sviedinių—tinklinių, mokos plaukyti, irstytis ir t. t. Daug kartų rungės ir su kitų kaimų jaunimu tinklinių ir beveik visuomet rungtynes laimėdavo. Dabar gi žiemos metu jaunimas sportuoja su šinelėmis ant ledo, be to dar savomis pastangomis įsitaisė visus reikmenis ping pongo žaidimui. Ping pongo sportą visi labai pamėgo ir beveik kasdieną laisvomis valandomis pasisportuoja.

Kaip visi dirba, kad net malonu apie juos ir atsiliepti, taip kita dalis Punsko jaunimo neina anais šviesos takais, bet užsiima menkos vertės dalykais, pvz. muštynėmis, kortavimu ir girtuokliavimu. Pastaroji jaunimo dalis savo darbeliais gadina gerą Punsko jaunimo vardą. Vasario 20 d. žemos vertės jaunimas sukėlė tokias muštynes, jog vienas asmuo nugabentas net į Suvalkų ligoninę Bet apie jų darbelius nėra ką daug ir rašyti, gal su laiku ir jie susipras ir vietoje kortų paims į rankas laikraščius ir knygas ir eis pažangos keliu.

Omegos Dr-as.

KRONIKA

L. Abramavičiaus laidotuvės

Šio mėn. 11 dieną buvo palaidotas ilgametis laikraščio „Przegląd Wileński" redaktorius a. a. Liudvikas Abramavičius, apie kurio mirtį buvo pranešta praėjusiame „Aido" numeryje.

Šio mėn. 10 dieną vakarą velionies kūnas iš namų buvo nulydėtas į šv. Jokūbo bažnyčią, kur kitą dieną rytą buvo atlaikytos gedulinės pamaldos. Po pamaldų kūnas buvo nulydėtas į Rasų kapines ir čia vadinamame Literatų kalnelyje, šalia Česlovo Jankovskio kapo, palaidotas.

Pamaldose dalyvavo ir į kapus palydėjo gausus velionies pažįstamų ir bendradarbių būrys: lietuviai, lenkai, gudai, rusai. Ant kapo sudėta daug gražių vainikų, kurių tarpe išsiskyrė trys tautiniais kaspinais lietuviški vainikai: Vilniaus krašto lietuvių visuomenės, Vilniaus lietuvių laikraštininkų ir p. Veleckų šeimos.

Ištardė

Kovo 11 dieną į Vilniaus policijos tardymo įstaigą (Urząd Śledczy) buvo pakviesti ir ištardyti „Aido" vyriausias redaktorius Vincas Budrevičius ir „Aido" kronikos skyriaus vedėjas Silvestras Urbonavičius. Jie ištardyti dėl kronikos žinelės „Išteismo salės", už kurią „Aidas" š. m. vasario 2 dieną buvo sukonfiskuotas.

Kaip buvo rašyta, ryšium su tos žinelės konfiskavimu, įteiktas Vilniaus Miesto Storastijai „Aido" redakcijos prašymas, kad nebūtų bylai duodama tolimesrė eiga, pačios Miesto Storastijos Įstaigos ir Vilniaus Apygardos Teismo yra išspręstas neigiamai.

Buvo inteligentų rekolekcijos

Kovo 9—11 dienomis šv. Mikalojaus bažnyčioje buvo V lniaus lietuvių inteligentų rekolekcijos. Rekolekcijas vedė šios bažnyčios klebonas kun. Kr. Čibiras.

Paskaita

Lietuvių Meno ir Literatūros Draugijos valdyba praneša, kad stud V. Čepulytės paskaita, kuri turėjo būti Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje kovo 11 dieną, bus skaitoma toje pačioje salėje kovo 14 d. (antradienį) 19 val. 30 min.

Paskelbti Vilniaus miesto tarybos rinkimai

Vilniaus vaivada jau paskelbė naujos Vilniaus miesto tarybos rinkimus. Jie įvyks šių metų gegužės 21 dieną.

Tarybos rinkimams Vilniaus miestas suskirstytas į 17 apygardų ir 80 balsavimo vietų.

Vilniuje vieši istorikas S. Sužiedėlis

Šiomis dienomis iš Kauno atvyko į Vilnių istorikas Simas Sužiedėlis, kuris čia pabus keletą dienų.

Estijon bus išvežta 2.500 darbininkų

Jau keliolika dienų, kai Vilniaus krašte važinėja Estijos Darbo Rūmų direktorius Sprankas. Pasitaręs su Vilniaus krašto administracijos centro įstaigomis, dir. Sprankas jau aplankė kai kurias apskritis ir rinkosi Estijos vasaros laukų darbams darbininkus. Šiomis dienomis jis tuo reikalu buvo Švenčionių, Brėslaujos ir Gluboko apskrityse.

Kalbama, kad šiemet Estijon iš Vilniaus krašto bus išvežta apie 2.500 darbininkų.

Vilniuje bus rodomi dujinio karo pratimai

Šiomis dienomis Vilniuje prasidės dujinio karo pratimai. Bus rodoma, kaip karo metu gali priešas miestą iš viršaus užpulti, kaip gali mėtyti dujines bombas, kaip reikia tokiais atvejais miestas ginti ir kaip gyventojai tokių puolimų metu turėtų elgtis.

Ryšium su tuo dabar atitinkamos įstaigos gyventojus įspėja, kad tokiems pratimams būtų pasiruošę. Pirmiausia gyventojai turėtų gerai susipažinti su taisyklėmis, kurios yra sužymėtos kiekvieno namo vartuose bei duryse iškabintame skelbime.

Miesto užpuolimo metu žmonių judėjimas gatvėse bus sulaikytas, šviesa visur užgesinta. Kad kambarių šviesa nebūtų matoma, langai turės būti visiškai uždengti.

Ryšium su būsimais dujinio karo pratimais, kovo 11 diena Vilniaus Miesto Storastijos Įstaigoje buvo sukviesti vietos spaudos atstovai, kuriems vienas aukštesniųjų karininkų pranešė, kad tokie pratimai galėsią užtrukti su pertraukomis dvi-tris dienas ir įspėjo, kad gyventojai tokiam ilgesniam laikui būtų iš anksto pasiruošę.

KARAS ISPANIJOJE

Sukilimas vyriausybininkų tarpe pasibaigė komunistų nugalėjimu. Madride per keletą dienų ėjo kruvini susirėmimai tarp ištikimos Tautinės apsigynimo Tarybai kariuomenės ir komunistų. Abi pusės buvo sutraukusios kariuomenės dalis net iš fronto. Kai kurios komunistų dalys, matydamos, kad persvara yra Tarybos pusėje, pasileido į Valenciją ir kitus uostus, iš kur jos greičiausiai stengsis laivais išplaukti iš Ispanijos. Komunistų nepaprastai stiprus pasipriešinimas tik rodo, kap jie buvo įsigalėję Ispanijoje.

Nacionalistai visa laiką buria jėgas paskutiniam smūgiui ir ramiai laukia tos valandos, kada vyriausybininkai labiausiai išeikvos savo jėgas tarpusavioje kovoje. Jų lėktuvai pasirodė virš Madrido tik tuo metu, kada kilo mūšis ore tarp vyriausybininkų lėktuvų. Nacionalistų lėktuvai tuomet numetė miestan atsišaukimą, kviesdami vyriausybininkus pasiduoti.

Užsienio spauda rašo, kad gen. Franko pradėsiąs pulti Madridą už savaitės.

Hitlerio ir Škirpos kalbos

Lietuvos telegramų agentūra „Elta" praneša, kad, įteikdamas Vokietijos kancleriui Hitleriui savo skiriamuosius ir ministro Šaulio atšaukiamuosius raštus, Lietuvos Respublikos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Škirpa pareiškė savo pasitenkinimą, perimant šias garbingas pareigas jam gerai pažįstamoje Vokietijoje, kur jis dešimt metų, kaip karo atašė, palaikė draugiškus santykius tarp abiejų valstybių kariuomenių. Jis pareiškė savo pageidavimą, kad pagilintas abiejų tautų tarpusavio supratimas skatintų gerus Lietuvos ir Vokietijos kaimyninius santykius ir patikrintų taikingą sugyvenimą.

Pabrėžęs, kad Lietuva siekia su visais kaimynais ir ypač su Vokietija gyventi geriausiuose santykiuose, ministras Škirpa pareiškė, kad, atsižvelgdama Lietuvos ir Vokietijos santykiuose į svarius politinius, ekonominius ir kultūrinius interesus, Lietuvos vyriausybė yra tvirtai nusistačiusi visomis išgalėmis siekti tarp abiejų valstybių galiojančių sutarčių bei susitarimų ir Lietuvos tarptautinių pasižadėjimų pagrindu geriausių santykių su savo didžiuoju kaimynu.

Patikinęs, kad jis šiam uždaviniai visomis jėgomis pasišvęs ne tik iš pasiuntinio pareigos, bet ir iš vidujinio įsitikinimo, ministras Škirpa prašė kanc. Hitlerį drauge su Vokietijos vyriausybe teikti jam užsibrėžtų siekimų vykdyme palankios paramos ir pareiškė asmeniškai Hitleriui bei vokiečių tautai geriausių linkėjimų.

Atsakydamas į ministro Škirpos žodžius, Vokietijos kancleris Hitleris pasakė tokią kalbą:

„Pone Pasiuntini! Aš mielai priimu drauge su pono Jūsų pirmatakūno atšaukiamuoju raštu tą raštą, kuriuo Jūs akredituojamas prie manęs, kaip Lietuvos Respublikos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras. Aš sveikinu, kad Jūs iš savo vidujinio įstikinimo laikote savo uždaviniu, atitinkamai Jūsų vyriausybės pageidavimams, visomis kryptimis plėsti santykius tarp Vokietijos ir Lietuvos. Žinios ir patyrimai, kurių Jūs igijote per savo ilgametę darbuotę, kaip karo atašė Berlyne, bus Jums vykdant šį uždavinį ypatingai naudingos.

Būkite tikras, Pone Pasiuntini, kad Jūs savo siekimui toliau plėtoti santykius tarp Vokietijos ir Lietuvos tarpusavio interesų teisingo išlyginimo pagrindu visuomet rasite visišką mano paramą.

Malonius linkėjimus vokiečių tautai ir man asmeniškai aš priimu su didžiausia padėka. Aš nuoširdžiai reiškiu tokius pat linkėjimus ir sveikinu Jus, Pone Pasiuntinį".

Studentų suėmimai Lvove

Ryšium su paskutiniais įvykiais Lvove, iš šio mėn. 10 į 11 dienos naktį policija, dalyvaujant prokurorui ir teismo tardytojui, padarė studentų tarpe kratas.

Oficialė telegramų agentūra „Pat" praneša:

„Technikų namuose akademikai atkakliai priešinosi, užpuldami policininkus, kurių vienas buvo sunkiai sužeistas, du lengvai ir keturi nukentėjo. Studentai, kurie atakavo policiją, sunaikino namų vidaus įtaisymą. Akademikų ir medikų namuose revizija įvyko ramiai".

Toliau agentūra, pranešusi, ką policija minėtuose namuose rado, paduoda, kad po revizijų iš viso buvo suimta 86 studentai. Tardymas vedamas.

Anglai Palestinos neatiduos

Anglams rengiant savo galutinius pasiūlymus Palestinos konferencijai, arabų delegacijos vėl savitarpyje kelis kartus tarėsi.

Žiniomis iš politinių sluoksnių, apie pagrindinius anglų pasiūlymų punktus kolonijų ministras Makdonaldas jau yra pranešęs Egipto, Irako, ir Saudiškės Arabijos atstovams.

Minėtuose sluoksniuose pareiškiama, kad pagrindinis tų pasiūlymų principas būsiąs sudaryti Palestinoje nepriklausomą žydų arabų valstybę. Visiška nepriklausomybę Palestinai galėsianti būti duota tik po tam tikro laikotarpio, kuris bus nustatytas iš anksto, tačiau kuris galės būti pakeistas atsižvelgiant į aplinkybes ir žydų ir arabų santykių pobūdį per pereinamąjį laikotarpį.

Konstitucijoje būsią garantijų dėl žydų dabartinių pozicijų Palestinoje išsaugojimo. Esą, žydai daugių daugiausiai galį tikėtis tautinio židinio išsaugojimo jo dabartine forma. Naujoje vyriausybėje ministrais be portfelių galės būti žydai ir arabai, tačiau vyriausybei bent per pereinamąjį laikotarpį, vadovaus anglai.

Nejaugi ir vėl konferencija?

Paskutiniu metu visa anglų spauda rašo, kad Anglijos premjeras esąs sumanęs sukviesti naują tarptautinę konferenciją. Ši konferencija būtų sukviesta jau artimiausiu metu ir turėtų išspręsti šiuos tris svarbius klausimus: 1) Ginklavimasis, 2) Kolonijos ir 3) Žaliavos.

Kol kas tačiau nieko apčiuopiamo dar nežinia ir įtakingesnieji Londono ir Paryžiaus dienraščiai nedaro jokių išvadų, pranešdami šią žinią, kaipo gandus.

Įvairu-įdomu

Amerikos lietuvaitė Stočkiūtė Berlyno operoje

1935 m. vasara įvyko Kaune Pasaulio Lietuvių Kongresas. Valst. Teatre buvo suruoštas koncertas. Jame dalyvavo užsienio lietuvių meno pajėgos. Tarp koncerto dalyvių buvo ir graži, simpatiška Amerikos lietuvaitė, worcesterietė Apolina Stočkiūtė, dainavusi patraukliu dramatiniu sopranu.

Praeitų metų vasario mėnesį Stočkiūtė vėl atvyko į Europą ir mokėsi dainuoti pas žymius Italijos ir Vokietijos profesorius. Neseniai ji atvažiavo į Berlyną ir pasirašė metams sutartį su Berlyno opera — Deutsches Opera — Haus. Pirmoji Berlyne jos dainuota opera buvo Weberio „Euryoratne". Tarptautinis muzikos žurnalas „Musical Courier" įsidėjo savo Berlyno korespondento aprašymą, kuriame apie Stočkiūtės debiutą (pirmąjį pasirodymą) labai gražiai atsiliepiama: ji esanti ne tik „žavinga jauna dainininkė", bet ir „patraukli aktorė", kuri, „sprendžiant iš šito pranašingo debiuto, susilauks puikios karjeros".

Amerikos „Worcester Evening Gazette" deda dainininkės laišką savo tėvams. Jame Apolina pasakojasi, su kokiomis ovacijomis ji buvo sutikta, kaip jos kambarėlis buvęs gėlėmis verste užverstas. Dainininkė pasipasakoja, jog ją aplankęs ir Lietuvos konsulas, atnešęs gėlių ir pasidžiaugęs savo tautietės spindinčiu laimėjimu. Minėtasis laikraštis pats pažymi, jog p-lė Apolina Stočkiūtė (miss Stoskus) yra lietuvių kilmės, nors gimusi Amerikoje, Worcesteryje, kur jos tėvai ir dabar gyvena.

Prieš atvykdama į Europą, Stočkiūtė mokėsi Amerikoje; ji yra baigusi aukšt. komercijos mokyklą.

Žmona, kuri tylėjo 20 metų

Anglas, vardu Monsionas, išleido prancūzų — anglų žodyną, kuriame įrašė tokią keistą pastabą: „Skiriu savo žmonos tylėjimui pagerbti". Bet Monsionas noromis paaiškina ką tat reiškia.

Prie žodyno, kuris dabar baigtas, dirbau ištisus 20 m. be pertraukos. Per visą šį laiką nuo pusės aštuonių iki dvyliktos valandos vakaro mano žmona negalėjo pasakyti man nė vieno žodžio. Per tuos 20 m. buvome teatre ir kine iš viso šešis kartus.

Žodynas susideda iš 5 milijonų žodžių ir turi 1.500 puslapių. Mansionui padėjo šeši žmonės, kuriems per 20 m. buvo išmokėta 60 tūkstančių svarų (pusantro milijono auks.) atlyginimo. Neaiškių žodžių išaiškinimui buvo parašyta 300.000 laiškų.

— Bet tai yra niekis, palyginus su mano žmonos pasišventimu, nes ji turėjo kantrybės tylėti keliasdesimt tūkstančių valandų, — didžiuojas mokslininkas.

Nufotografuota mirštanti širdis

Amerikos Jungtinėse Valstybėse, Utahu valstybėje buvo įvykdyta mirties bausmė mirti nuteistam 40 metų amžiaus plėšikui Jonui W. Derringui, kuris davėsi mirdamas mokslo tikslais nufotografuoti savo širdies plakimą. Mirštančios širdies plakimas buvo užfiksuotas rentgeno filmoje.

Utahu valstybėje mirties bausmė vykdoma taip: nuteistasis pasodinamas į kėdę, stipriai pririšamas prie jos diržais, o prieš jį įtaisyti keturi šautuvai su tiesiog į jo širdį nutaikytais vamzdžiais, tad budeliui užtenka paspausti tik mygtuką — ir visi keturi šautuvai kartu iššauna. Taip buvo įvykdyta mirties bausmė ir Derringui. Kai jį pasodino į mirties kėdę elektrinis jo širdies kontrolės aparatas užregistravo 180 širdies dūžių per minutę. Vadinasi, mirties baimė pagreitino jo širdies plakimą beveik trigubai, negu normaliai Kai gydytojai prakalbino keliais žodžiais į mirties kėdę pasodintąjį, jo širdis tebeplakė taip greitai Ji taip pat greitai plakė dar pus šešioliktos sekundės ir po to, kai susmego į ją visos keturios kulkos. Oficialiai Derringo mirtis buvo konstatuota tik po pustrečios minutės.

Beje, keletą valandų prieš vykdant mirties bausmę teisėjas perskaitė Derringui padėkos įsakymą, kuriame jį pavadino „mokslo rėmėju".

Iš 109 liko gyvi tik 23

Šio mėn 10 dieną Maskvoje prasidėjo Rusijos komunistų partijos narių aštuonioliktas kongresas. Į jį atvyko beveik nauji žmonės. Spaudos pranešimu, iš 1934 metais įvykusio kongreso 109 žymiųjų komunistų vadų iki šiol gyvų liko tik 23. Visi kiti arba jau sušaudyti, arba sėdi kalėjime. Iš tų metų komunistų partijos centro komiteto 139 narių liko tik 67, o 72 buvo sušaudyti.

Žodžiu, komunistų partijos vadai gerokai praretinti ir jų vieton pakviesti nauji žmonės, kurie ir suvažiavo į šį kongresą.

Prezidiumą sudarius, Stalinas pasakė politinę kalbą, apibūdindamas tarptautinę padėtį. Jis pažymėjo, kad nuo 1935 metų vedamas karas dėl pasaulio pasidalinimo. Šis karas vyksta Azijoje, Afrikoje ir Europoje.

Iš eilės Stalinas smarkiai kritikavo „Prieškomunistinį paktą", pareikšdamas, kad šis paktas esąs nukreiptas ne tik prieš Sovietų Rusiją, bet prieš Anglijos, Prancūzijos ir Amerikos interesus.

Po to Stalinas pasijuokė iš vokiečių planų dėl Ukrainos, primindamas, kad dramblio - Sovietų Ukrainos negalima prijungti prie pelės - Karpatų Ukrainos. Priminęs reikalą ginkluotis, Stalinas apibūdino Sovietų Rusijos santykius su įvairiomis valstybėmis.

Pažymėtina, kad užsienio spauda mažai rašo kaip apie patį kongresą, taip ir apie Stalino kalbą. Tik praneša, kad šiuo žygiu Stalinas kalbėjo daug trumpiau, negu anksčiau buvusiuose kongresuose.

Abu labu

Amerikos spauda praneša žinių apie naujus įstatymus, liečiančius politines organizacijas. Tų įstatymų projektai Amerikos parlamentui įteikti apsvarstyti. Įstatymų projektuose kalbama apie priešingas ir pavojingas Amerikai organizacijas.

Pažymėtina, kad prie pavojingų Amerikai organizacijų priekaištomi *komunistai ir fašistai.*

Tiesa, tokios organizacijos nedraudžiamos, bet prie jų negalės priklausyti visi tie, kurie turi tarnybas; negalės priklausyti ir svetimšaliai, o jei priklausys, tuojau bus iš Amerikos išsiųsti.

Daugumas Amerikos laikraščių tokiems įstatymam pritaria.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius